

учителька хімії та біології, спеціаліст вищої категорії, учитель-методист Миколаївського ЗЗСО I-III ст. № 3 Миколаївської міської ради Краматорського району Донецької області
(Миколаїв)

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ ВІД МЕДІАТРАВМИ У ДИСТАНЦІЙНІЙ ОСВІТІ

Анотація. В останні роки дистанційна освіта стає все популярнішою, особливо в контексті воєнних подій, що відбуваються в нашій державі. Онлайн формат навчання має переваги, і водночас може мати негативний вплив на емоційний стан та психологічне благополуччя здобувачів освіти. У статті розглядаються як позитивні, так і негативні аспекти дистанційної освіти. Здійснено аналіз, як цей формат навчання впливає на формування медіакультури та медіаторчості здобувачів освіти.

Ключові слова: дистанційна освіта, медіакультура, медіаторчність, медіатравма

Abstract. In recent years, distance education has become increasingly popular, especially in the context of military events taking place in our country. And although this format of education has its advantages, it can also have a negative impact on the emotional state and psychological well-being of students. In the article "Media literacy as a means of protection against media trauma in distance education", we will consider both positive and negative aspects of distance education, as well as analyze how this format of education affects the formation of media culture and media creativity of students.

Keywords: distance education, media culture, media creativity, media trauma

Проблема. Розглядаючи проблему впливу дистанційної освіти на здобувачів освіти із точки зору їхнього емоційного та психологічного стану, звернемо увагу на те, що дистанційна освіта може бути складною для учнів, які мають проблеми з самоорганізацією та мотивацією, а також може призвести до почуття ізоляції та самотності. Також зазначимо, що дистанційна освіта може мати як позитивний, так і негативний вплив на комунікативні навички здобувачів освіти та їхнє ставлення до використання медіаінструментів. Загалом, стаття ставить проблему впливу дистанційної освіти на учнів і надає читачам можливість розглянути цю проблему з різних боків.

Метою статті є аналіз позитивних та негативних аспектів дистанційної освіти, зокрема її впливу на комунікативні навички учнів та їхнє ставлення до використання медіаінструментів.

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про освіту» освіта може бути організована за такими формами: інституційна (очна – денна, вечірня, заочна, **дистанційна**, мережева); індивідуальна (екстернатна, сімейна (домашня)), педагогічний патронаж (Закон України «Про освіту»). В Положенні про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти зазначається, що дистанційне навчання – організація освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх, як правило, опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій (*Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти*). Отже, в умовах сьогодення дистанційна форма є однією з пріоритетних форм здобуття освіти. Розглянемо **переваги дистанційного навчання**.

1. **Гнучкість**: однією з найбільших переваг дистанційного навчання є те, що ви можете навчатися в будь-який час та в будь-якому місці. Також можете вибирати власний графік та темп навчання, що дозволяє пристосуватися до свого розкладу та індивідуальних потреб. Медіаграмотність в такому разі сприяє розумінню важливості самоконтролю та управління часом, що допомагає учням уникати перевантаження й стресу, пов'язаних з медіатравмою.

2. **Доступність**: дистанційне навчання дозволяє отримати доступ до освіти тим, хто не може відвідувати традиційні установи освіти через воєнні конфлікти, географічні, фізичні обмеження тощо.

3. **Економія часу та грошей**: ви можете заощадити час та гроші, не потрібно їздити на заняття та не потрібно платити за проживання в іншому місті або країні. Ви також можете зменшити витрати на підручники та інші матеріали, оскільки вони можуть бути доступні в електронному форматі.

4. **Широкий вибір** курсів та програм: дистанційне навчання дозволяє вибирати з більш широкого спектру курсів та програм, оскільки ви можете навчатися від викладачів з усього світу.

5. **Використання технологій**: дистанційне навчання використовує сучасні технології, такі як відеоконференції, вебінари, електронні матеріали тощо, що дозволяє створювати більш інтерактивні та цікаві курси.

Ці переваги роблять дистанційне навчання привабливим варіантом для багатьох людей, які шукають більш гнучкий та доступний спосіб отримання освіти.

Однак, важливо зазначити, що успішність дистанційної освіти залежить від багатьох факторів, таких як якість викладання, наявність достатньої технічної підтримки, а також готовність учасників освітнього процесу до використання нових технологій та медіаінструментів.

Серед **недоліків дистанційного навчання** з точки зору медіаграмотності та медіакультури можна зазначити:

1. Відсутність взаємодії з викладачем та учасниками освітнього процесу у реальному часі, що може знизити рівень медіаграмотності та медіакультури учня. Відсутність фізичної присутності може знизити мотивацію до вивчення матеріалу та знизити рівень залученості до освітнього процесу.

2. Недостатня кількість взаємодії з медіаресурсами та можливостями. Оскільки дистанційне навчання відбувається в онлайн-середовищі, здобувач освіти може не мати достатньої кількості можливостей взаємодії з медіаресурсами та іншими медіаелементами, що знижує рівень медіаграмотності та медіакультури.

3. Недостатня контрольованість та регулювання використання медіаресурсів учнями. Вміння перевіряти джерела інформації та переконуватися в їх достовірності є важливим аспектом медіаграмотності, що дозволяє здобувачам освіти убезпечити себе від поширення неправдивої або шкідливої інформації.

4. Відсутність можливості отримати безпосередній зворотний зв'язок від викладача. У дистанційному навчанні учень не одразу може отримати безпосередній зворотний зв'язок від учителя (асинхронний формат).

5. Недостатня кількість можливостей для розвитку критичного мислення. Здатність розпізнавати маніпулятивні методи та прийоми, що використовуються у медіа, допомагає учням бути критичними споживачами і не ставати жертвами медіатравми.

6. Відсутність можливості взаємодії з іншими учнями з різних культур та звичаїв, що може знизити рівень медіакультури.

Загалом, дистанційне навчання має деякі недоліки з точки зору формування медіаграмотності та медіакультури. Проте, з правильним підходом та використанням відповідних інструментів, медіаграмотність в дистанційному навчанні сприятиме розвитку емоційної складової особистості, що зробить її більш усвідомленою щодо впливу медіа на емоційний стан і допомагатиме управляти ним. Для досягнення відповідного результату рекомендуємо:

1. Використовувати інтерактивні технології (відеоконференції, вебінари тощо), щоб забезпечити можливість безпосередньої взаємодії з викладачами та іншими учасниками освітнього процесу.

2. Розробити спеціальні курси та матеріали, які спрямовані на розвиток медіаграмотності та медіакультури, зокрема, на розвиток критичного мислення та аналізу інформації.

3. Використовувати інтерактивні завдання та ігри, які допоможуть учням розвивати навички критичного мислення та аналізу інформації.

4. Організувати спільні проєкти та завдання, що допоможуть здобувачам освіти взаємодіяти з представниками різних культур та звичаїв.

5. Забезпечити можливість отримання безпосереднього зворотного зв'язку від учителя (електронна пошта або онлайн-консультації).

Отже, аналіз впливу дистанційної освіти на здобувачів освіти та викликів, які можуть виникнути в процесі її використання, можемо підбити підсумки, що дистанційна форма здобуття освіти може мати як позитивний, так і негативний

вплив. З одного боку, вона може допомогти учням з низькою самоорганізацією та мотивацією, а також забезпечити більш гнучкий графік навчання. З іншого боку, дистанційна освіта може призвести до почуття ізоляції та самотності, а також погіршити комунікативні навички. Важливо зазначити, що успішність дистанційної освіти залежить від багатьох факторів, таких як якість викладання, наявність достатньої технічної підтримки, а також готовність учасників освітнього процесу до використання нових технологій та медіаінструментів.

Література

Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. *Верховна Рада України*: [офіційний веб портал]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти [Електронний ресурс] *Верховна Рада України*: [офіційний веб портал]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>